

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Förskollärares förhållningssätt kring barns ålder

En kvalitativ undersökning om förskollärares uppfattningar kring sitt arbete i praktiken

Namn: Joy Brattström & Linnéa Hall
Program: Förskolläraryrket

Examensarbete: 15 hp
Kurs: LÖXA2G
Nivå: Grundnivå
Termin/år: VT/2022
Handledare: Leo Berglund
Examinator: Ingrid Pramling Samuelsson

Nyckelord: Förhållningssätt, strategier, uppfattningar, ålder, praktik, förskollärare

Abstract

Denna studie undersöker vilka strategier förskollärare uppfattar att de använder i situationer där barns ålder aktualiseras. Intervjuer med åtta förskollärare från sammanlagt fyra förskolor har analyserats utifrån grundad teori. Av det transkriberade materialet skapades koder för att kategorisera intervjusvaren. Med hjälp av koderna skapades en modell som sammanfattar vårt resultat. Modellen består av följande fem strategier som förskollärare anser sig använda i situationer där barns ålder aktualiseras: gruppindelning, tydliggörande pedagogik, utforskande arbete, rationell kommunikation och samtala kring likheter och olikheter utifrån barns ålder. Resultatet diskuteras även med tidigare forskning inom ämnet.

Förord

Till att börja med vill vi tacka alla de kloka och tillitsfulla förskollärare som tagit sin tid att medverka i våra intervjuer. Ni har varit med och skapat denna studie och utan er hade det aldrig varit möjligt. Vi är tacksamma över att vi studenter har haft varandra under skrivandets gång och det sättet vi har kompletterat varandra på. Slutligen vill vi säga ett stort tack till vår handledare Leo Berglund, du har gjort så att vi har fått känna oss som riktiga forskare!

Göteborg, maj 2022

Joy Brattström och Linnéa Hall

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	
Förord	
1 Inledning	1
1.1 Syfte och forskningsfråga	1
2 Tidigare forskning	1
2.1 Organisatorisk struktur	2
2.2 Förskollärares syn på arbetet med ålder	2
2.3 Sammanfattning	3
3 Forskningsansats	3
3.1 Grundad teori	4
3.2 Begreppet strategi	4
4 Metod och genomförande	5
4.1 Intervju som metod	5
4.2 Etiska ställningstaganden.....	6
4.3 Empiriskt material	7
4.4 Analysmetod.....	7
4.5 Validitet, reliabilitet och generaliserbarhet	8
5 Resultat	8
5.1 Gruppindelning	8
5.2 Tydliggörande pedagogik	11
5.3 Utforskande arbete.....	13
5.4 Rationell kommunikation	14
5.5 Synliggöra likheter och olikheter	15
5.6 Sammanfattning av resultatets teori i form av en modell	19
6 Diskussion	20
6.1 Sammanfattning av resultat.....	20
6.2 Resultat kopplat till tidigare forskning.....	20
6.3 Reflektion över studie	22
6.4 Tolkning och värdering av studiens resultat	22
6.5 Relevans för förskolläraryrket	23
6.6 Förslag på vidare forskning.....	24
7 Referenslista	25

8 Bilagor .....

Bilaga 1. Intervjufrågor.....

Bilaga 2. Samtyckesblankett.....

1 Inledning

Enligt läroplanen för förskolan ska inget barn i förskolans verksamhet bli utsatt för diskriminering på grund av ålder (*Läroplan för förskolan*, [Lpfö18], 2018, s. 5). För att förhindra diskriminering, ge varje barn förutsättningar att utvecklas samt få en positiv upplevelse i en barngrupp med blandade åldrar krävs det att förskollärare har ett medvetet och genomtänkt arbetssätt. I samhällsdebatten förekommer diskussioner om hur förskolan organiserar avdelningarna utifrån ålder, samt vilket arbetssätt som är mest framgångsrikt för varje barns utveckling och lärande. Med detta som bakgrund uppstod det en nyfikenhet hos oss som blivande förskollärare kring förskollärares förhållningssätt i arbetet med barn i olika åldrar.

Tidigare forskning inom ämnet har bedrivit litteratur- och observationsstudier som fokuserat på hur förskolans organisation, kopplat till ålder, påverkar barn, förskollärare, vårdnadshavare samt verksamheten i stort. Det har även gjorts intervjustudier som har fokuserat på hur förskollärare uppfattar olika gruppindelningar efter ålder. Det saknas dock grundläggande forskning kring förskollärares uppfattningar om vilken betydelse ålder egentligen har i det dagliga arbetet i förskolans verksamhet, och därmed i de praktiska situationerna där ålder aktualiseras. Vi hoppas därmed att vår studie kan fylla denna kunskapslucka.

1.1 Syfte och forskningsfråga

Studiens syfte är att bidra med kunskap om hur förskollärare uppfattar sitt hanterande av åldersskillnaderna bland barn i förskolans praktik. Detta med hjälp av att genomföra en kvalitativ undersökning där förskollärare intervjuas kring ämnet för att få en inblick i hur arbetet visar sig i praktiken.

Studiens forskningsfråga är följande:

- Vilka strategier uppfattar förskollärare att de använder i situationer där ålder aktualiseras?

2 Tidigare forskning

Under denna rubrik sammanställs tidigare forskning som är intressant kopplat till studiens ämne, det vill säga hur förskollärare uppfattar sig arbeta med barn i olika åldrar. Det finns bland annat tidigare forskning kring förskolans organisatoriska struktur kopplat till ålder. Vi har dock upptäckt en brist på studier kring hur förskollärare anser sig arbeta med barns olika åldrar i förskolan. Detta gör att vår studie blir relevant då den kan fylla denna kunskapslucka. Vid insamlandet av relevant forskning har vi använt oss av en databas som tillgängliggörs via Göteborgs Universitetsbiblioteks hemsida. Då denna studie ingår i det pedagogiska ämnesområdet, resulterade det i användandet av databasen Education Research Complete. Vid sökningarna använde vi oss av ord likt; preschool, preschool teachers, age, same age, age differences, mixed-age, multiage, age group, pedagogical strategies och pedagogical approaches. Även filter lades till i sökningen i form av avgränsningar till endast peer-reviewade artiklar.

2.1 Organisatorisk struktur

Susan Edwards, Mindy Blaise och Marie Hammer (2009) har undersökt förskollärares förståelse kring åldersblandade avdelningar. Studien baseras på en fem månaders empirisk undersökning, där tre olika förskolor ligger till grund. Data samlades in med hjälp av informella intervjuer med barn, bildokumentation, observationer samt fokusgrupper med förskollärare. Forskarnas resultat belyser tre positiva egenskaper hos blandade barngrupper. Första rubriken redovisar hur åldersblandad barngrupp stöttar barns lärande, främst deras språkliga, sociala och fysiska utveckling. I andra rubriken redogörs det för hur det hjälper barn att utveckla kompisrelationer. Forskarna beskriver hur förskollärarna berättar om hur blandningen av åldrar gör att det finns någon för alla, då det i vissa fall kan vara utmanande att finna lekkamrater i en åldershomogen grupp. Slutligen presenteras det hur en blandad åldersgrupp minskar stress hos förskollärare, men även hos vårdnadshavare och barn. Det visade sig bland annat att olycksfall på avdelningen hade minskat av den nya konstellationen, även att förskollärarna inte kände sig lika hjälplösa som de gjorde när de hade en hel barngrupp med endast yngre barn.

Frågan om gruppindelning har även studerats av Adam Winsler, Sarah L. Caverly, Angela Willson-Quayle, Martha P. Carlton, Christina Howell och Grace N. Long (2002). Forskarna har i sin studie genomfört ett experiment där barn som var tre år respektive fyra år observerades. Studien genomfördes under två års tid där forskarna under första året observerade barn som var indelade i åldershomogena grupper. Andra året slog de samman tre- och fyraåringar för att observera hur gruppkonstellationerna påverkade barns utveckling och lärande. Winsler m.fl. redovisar i sitt resultat att typiska åldersskillnader slogs ut i den åldersblandade gruppen. Det visade sig även att när barnen lärde känna varandra utvecklade de sina sociala färdigheter. Forskarna menar dock på att barnens utveckling i åldersblandade grupper är komplicerad då det ser olika ut för olika barn. De menar på att det kan få ett bakslag för vissa, framför allt de äldre barnen.

Knut Sundell (2006) har genomfört en studie där han vill beskriva de påstådda fördelarna med blandad åldersgrupp i förskolor och grundskolor i Sverige. Detta genom att granska olika studier som har undersökt effekterna som blandad åldersgrupp kontra uppdelad åldersgrupp har på barns lärande, socioemotionella utveckling samt lärares välbefinnande. Det framkommer i Sundells resultat att de positiva fördelarna som har antagits kring åldersblandad barngrupp i förskolor och grundskolor inte är fördelaktiga för barns utveckling, alternativt inte har någon nämnvärd betydelse för deras utveckling. En anledning till detta är utmaningen för grundskolelärare att ge instruktioner till en klass med elever från olika årskurser, då de behöver ha bredare kompetens inom flera av årskursernas lärande samtidigt. Detta blir mest lidande för elever som har inlärningsssvårigheter då de har visat sig behöva mest stöd från lärare för att utveckla sitt lärande. I planeringen av instruktioner blir därmed den begränsade tiden ett faktum. Sundell skriver vidare i sitt resultat att förskollärarna i förskolan ansåg att de yngre barnens omsorg stör och avbryter de äldre barnens planerade aktiviteter.

2.2 Förskollärares syn på arbetet med ålder

Forskarna Kelli Dougan, Kara Lasater och John Pijanowski (2021) skriver en kvalitativ studie som grundar sig i gruppdiskussioner och gruppintervjuer med förskollärarna under ett års tid. Detta för att samla in deras perspektiv utifrån arbetssättet med åldershomogena grupper. För att kunna utföra studien slogs två förskolor samman, för att sedan skapa tre avdelningar, baserat på barnens specifika ålder. Resultatet som forskarna slutligen kom fram till resulterade i tre övergripande uppfattningar som förskollärarna uttryckt kring arbetssättet. Första uppfattningen

var att vid gruppering av de yngre barnen efter exakt ålder så kunde förskollärarna lägga mer fokus och tid på att utveckla barnens exekutiva funktionerna. Detta möjliggjorde även att de kunde anpassa förskolans miljö efter barnen. Forskarna tolkade även att när avdelningarna var uppdelade efter de yngre barnens ålder, så tog förskollärarna en mer aktiv roll för att möta barnen på deras nivå, vilket visade sig vara positivt för barnen. De äldre barnen påverkades också positivt i den form av att de kunde fokusera mer på akademiska kunskaper i stället för att fokusera en längre tid på de exekutiva funktionerna. Detta är intressant kopplat till vår studie där vi kommer att se till vilka strategier förskollärare anser sig använda i praktiken i arbetet med olika åldrar.

Andra ställningstagandet som framkom av gruppdiskussionerna var att somliga förskollärare föredrar att ha äldre barn med på avdelningen för att stötta de yngre barnen. I studien visas det att förskollärarna ger de äldre barnen större ansvar och ledarroll. Detta för att stötta de yngre barnen med diverse kunskaper och självständighetsutveckling, exempelvis genom att knäppa jackan och ta på sig skorna. Tredje och sista tanken som framkom i studiens resultat kring arbetet med de specifika åldersgrupperna var att förskollärarna uppfattar att de yngsta barnen kräver mer tid, stöd och direkt undervisning. Förskollärarna i studien som undervisade de allra yngsta barnen hade förutfattade inställningar kring att de barnen var mycket små, likt bebisar. Här finns det en risk att förskollärarna utvecklar ett förhållningssätt där de inte utmanar barnen på rätt nivå, då de generellt har lägre förväntningar på de yngre barnen.

Slutligen skriver forskarna om hur detta arbetssätt kan påverka verksamheten. Om arbetssättet ska fungera krävs det att förskollärare har utvecklade kompetenser och vetskap kring olika ålderseffekter och dess påverkan. Exempel på detta är vid yngrebarnsavdelningar där förskollärarna behöver möta barnen på deras nivå i stället för att jämföra de med andra barn. Å andra sidan finns det förskollärare som gärna ser att de yngre barnen lär av de äldre, i stället för att undervisa kring dessa kunskaper. Vid förhållnings- och synsättet att de yngre barnen lär mycket från de äldre så kan den åldershomogena åldersindelningen resultera i negativa upplevelser, för både pedagoger och barn.

2.3 Sammanfattning

Den tidigare forskningen som har presenterats i detta avsnitt har fokuserat på hur förskolans organisation utifrån ålder har påverkat framför allt barn, men även förskollärare och vårdnadshavare. Studierna har använt sig av olika metoder såsom intervjuer, observationer och litteraturstudier för att komma fram till sina resultat. Vi uppfattar att det var en utmaning att finna tidigare forskning kring det vi önskade att få information om, vilket är hur barns ålder synliggörs och påverkar förskolans verksamhet. Exempelvis finns det ett flertal undersökningar om yngre barn och deras matematiska färdigheter, eller liknande. Av den anledningen såg vi det som viktigt att forska inom vårt valda ämne med fokus på hur ålder generellt synliggörs i praktiken, detta för att bidra med ytterligare kunskap inom forskningsfältet.

3 Forskningsansats

I detta kapitel kommer det ske en redogörelse av metodiken grundad teori. Grundad teori kommer att möjliggöra ett utforskande och öppet förhållningssätt i arbetet med att analysera förskollärares uppfattningar av deras förhållningssätt med barn i olika åldrar.

3.1 Grundad teori

Denna studie utgår från grundad teori, skapad av Barney Glaser och Anselm Strauss. Grundad teori är i sig självt inte en teori, utan ett sätt att generera teori med hjälp av kodat material.

The basic theme in our book is the discovery of theory from data systematically obtained from social research (Glaser & Strauss, 1995, s. 2).

När vi översätter citatet från forskarnas bok som handlar om grundad teori, går det att förstå metodiken som ett sätt att granska data som framkommit utifrån det systematiska insamlandet av samhällsforskningen. Med hjälp av denna forskningsansats kommer vi i vår studie skapa en teori om hur vi anser att förskollärare uppfattar sitt arbete med barns olika åldrar, utifrån vårt empiriska material. Teorin kommer alltså baseras på analysen av intervjuerna med förskollärarna. Inom grundad teori är det alltså empirin som styr teorin och inte tvärtom, detta för att kunna ha ett öppet sinne och se på materialet precis som det är, utan påverkan av en redan existerande teori som färgar hur vi ser på materialet (Glaser & Strauss, 1995, s. 7). Forskningsansatsen grundad teori betonar teoriskapandet som något levande, något föränderligt, som styrs av det empiriska materialet. Genom analysen och den systematiska kodningen av materialet synliggör det till slut en mönster som har en form av allmängiltighet och tidlöshet (Rennstam & Wästerfors, 2015, s. 224).

Inom den metodologiska ansatsen grundad teori, baseras analysen på kodningar, vilket i vår studie är i form av meningar. Koderna grundar sig i det specifika materialet, vilket i vår studies fall är de transkriberade intervjuerna. Kodning innebär att noga gå igenom det transkriberade materialet för att kategorisera varje intressant del (Glaser & Strauss, 1995, s. 105–106; Rennstam & Wästerfors, 2015, s. 224). Kodningen resulterar i en kategorisering av ett flertal teman, som i detta fall innefattar olika strategier för att hantera situationer där barns ålder aktualiseras. Dessa teman utgör grunden till teorin och modellen som tar form under studiens gång. Reduktion är ett begrepp som uppkommer under arbetet med kodning. Reduktion (Glaser & Strauss, 1995, s. 110) innebär att en granskning av den kodningen som gjordes först sker, för att sedan hitta underliggande betydelser som tidigare har missats. Detta resulterar i en reduktion av koderna, vilket innebär en omformulering som är passande till den relevanta studien.

För att förtydliga grundad teori på ett konkret sätt sker det nedan en redogörelse för hur metodologin kommer användas i vår studie. Vi kommer att hålla i intervjuer med förskollärare som kommer att spelas in och det ljudinspelade materialet kommer att transkriberas. I nästa steg kommer vi att gå igenom det transkriberade materialet på detaljnivå, stycke för stycke, för att skriva koder, i form av meningar, som representerar förskollärarnas olika uttalanden. Exempel på en mening som vi hade kunnat skriva är "Bildstöd med yngre barn" om en förskollärare exempelvis berättar om hur hen använder olika bilder i en samling med en yngre barngrupp. Meningen "Bildstöd med yngre barn" hade därmed representerat en kod som sammanfattar uttalandet. Likt detta kommer vi fortsatt skapa koder av det transkriberade materialet. När vi kodat allt material kommer vi förmodligen att se samband och kontraster mellan de olika koderna, vilket kommer bli intressant att analysera och diskutera i vår studie.

3.2 Begreppet strategi

Fokus i vår analys är hur förskollärare uppfattar sitt arbete, vilket i denna studie resulterade i ett flertal strategier. I detta avsnitt kommer det ske en redogörelse för vad begreppet strategi

kan innebära. En strategi kan vara en medveten pedagogisk handling, men det kan också vara något som bara sker utan närmare eftertanke. Inom förskolan kan man tänka sig att det finns en stor blandning av spontana, delvis oreflekterade och medvetna strategier. Exempelvis är höjning av tonläget något naturligt att göra med yngre barn, oavsett om ens förhållningssätt bygger på en vetenskaplig utbildning eller inte. Dock är andra strategier, såsom exempelvis ritprat och att dela in gruppen på olika sätt, något som inte sker lika spontant och är ett mer medvetet och genomtänkt arbetssätt. Vi tror dock även att sådana strategier kan ske mer spontant när förskollärare har mer erfarenhet.

4 Metod och genomförande

I detta kapitel kommer metoden intervju att redovisas, diskuteras samt problematiseras. Därefter kommer det ske en reflektion kring etiska ställningstaganden, för att sedan redogöra för studiens urval och avgränsningar gällande intervjupersoner, förskolor samt forskningsämne. Senare presenteras den valda analysmetoden som används inom grundad teori, det vill säga kodning. Avslutningsvis diskuteras studiens validitet, reliabilitet och generaliserbarhet.

4.1 Intervju som metod

Denna studie är en kvalitativ undersökning, vilket innebär att den används för att undersöka personers olika uppfattningar och tankar kring ett visst fenomen (Ahrne & Svensson, 2015, s. 8). En lämplig metod för att samla in det empiriska materialet i denna studie har varit genom intervjuer med förskollärare. Intervjuernas innehåll har avgränsats genom att undersöka förskollärares uppfattningar av deras förhållningssätt till barn i situationer där deras ålder aktualiseras. Det har genomförts intervjuer med åtta förskollärare från sammanlagt fyra förskolor, två förskollärare från varje verksamhet. Förskolorna valdes på grund av att vi tidigare arbetat eller praktiserat hos dem och därigenom har tillitsfulla relationer med förskollärarna. Något annat vi såg som viktigt var att intervjua förskollärare med flera års erfarenhet av arbete i förskola, detta för att de skulle kunna berätta om sitt genomtänkta och medvetna förhållningssätt i praktiken. Innan intervjuerna mejlade vi ut en samtyckesblankett till förskollärarna med information om studiens syfte, förfrågan om deltagande, konfidentialitet, hantering av data, personuppgifter samt frivillighet (Bilaga 2). Formuläret tog vi sedan fysiskt med till intervjuerna för att få förskollärares underskrift till godkännande av att deras svar används i studien.

Intervjuerna var cirka trettio minuter långa, och val av tid samt plats anpassades efter förskollärares önskan. Något som togs i beaktning och problematiserades inför intervjuerna var studiens reflexivitet. Detta innebär den eventuella påverkan som forskaren har på sin studie (Gunnemark, 2011, s. 24–25). Med anledning av att vi tidigare har arbetat eller praktiserat på förskolorna finns det en risk att intervjupersonerna svarade på frågorna utifrån deras subjektiva åsikter om vad de anser är ett etiskt rätt handlande, snarare än vad de faktiskt gör i praktiken. Detta för att visa upp en viss bild av sig själva, med anledning av vad de anser vara etiskt korrekt, men även på grund av vår relation. När vi exempelvis ställde frågan “Hur anpassar ni undervisningen till de olika åldrarna när ni är samlade hela barngruppen?” så kanske några av förskollärarna inte anpassade undervisningen på något särskilt sätt. Därmed finns risken att förskollärarna svarade utifrån hur de anser att de borde anpassa situationer där de är samlade hela barngruppen, alternativt utifrån vad de har samtalat om i arbetslaget att de borde göra i sådana situationer.

Vårt sätt att intervjua liknar en semistrukturerad intervju, vilket innebär att den består av förutbestämda frågor där det finns ett spelrum för spontana frågor (Eriksson-Zetterquist & Ahrne, 2015, s. 37). I intervjuerna ville vi få exempel på situationer som skett i förskolan, där förskollärare fick berätta om sitt förhållningssätt och strategier i situationer där barns ålder aktualiseras. Därav försökte vi skapa intervjufrågor som var formulerade på ett sätt där förskollärarna fick berätta fritt om olika situationer som uppstått i förskolan, för att sedan eventuellt ställa följdfrågor. Vår intervjuteknik har inspirerats av den narrativa intervjuforskningen. I narrativa intervjuer får den som intervjuas återge berättelser som hen varit med om, medan intervjuaren lyssnar aktivt utan att avbryta. Inom denna typ av forskning är frågornas utformning centrala då syftet med dem är att fånga människors berättelser (Dahlin-Ivanoff, 2015, s. 86). Vi vill dock förtydliga att vår intervjuteknik endast är inspirerad av den narrativa intervjuforskningen och därmed inte är en renodlad narrativ intervjustudie.

Vår intervju innehöll intervjufrågor som formulerades med syftet att få exempel på berättelser från vardagliga situationer i förskolan. Vi ville ta reda på hur förskollärarna arbetar med ålder och i vilka situationer detta visas extra tydligt. För att få fram detta ställdes öppna frågor där förskollärarna fick berätta fritt om olika situationer de hade varit med om, där strategier i hur de bemötte barn i olika åldrar visade sig. Ett exempel på en intervjufråga är: "Kan du ge exempel på en situation där du anpassat ditt agerande kring ålder?". En sådan typ av fråga kunde generera i ett praktiskt exempel på en situation där de fick berätta om deras faktiska agerande. Vi skapade även frågor där förskollärarna fick lägga in sina egna åsikter som exempelvis "Vilka fördelar och nackdelar finns det med hur åldersindelningen är organiserad?". Denna fråga är inte relevant i vår studie, men den användes för att intervjupersonerna lättare skulle kunna svara på nästkommande frågor som var följande: "Kan du ge ett exempel på situation där det är en fördel? Nackdel?" och "Hur gör du för att främja denna fördel ännu mer, samt begränsa nackdelen?". Frågan om förskollärarnas åsikter användes därmed som en uppvärmningsfråga för att få in deras tankar på ämnet ålder och hur det ser ut på förskolan de arbetar på (Bjørndal, 2005, s. 92–94).

Vi genomförde två pilotintervjuer med erfarna grundskollärare för att få höra hur utomstående personer upplever frågorna. Detta medförde att vi fick en bild av vilka frågor som kunde tänkas vara svårtolkade på grund av frågornas formulering, begrepp eller ordningsföljd. Med hjälp av pilotintervjuerna fick vi en bild av vilka följdfrågor som var passande för vår studie. Under de faktiska intervjutillfällena fanns det utrymme för följdfrågor för att få fram ett flertal olika strategier och förhållningssätt som förskollärarna uppfattar sig använda i praktiken. När förskollärarna berättade om olika situationer i förskolan kunde vi ställa följdfrågor såsom exempelvis "Hur agerade du i den situationen?", detta för att få fram deras uppfattning av deras agerande, vilket är det centrala i denna studie (Bjørndal, 2005, s. 95, 97).

4.2 Etiska ställningstaganden

Ett etiskt ställningstagande som togs i beaktning var anonymiteten i intervjuerna. Vi såg därför rubriken "konfidentialitet" som viktig i samtyckesblanketten som skickades ut till förskollärarna innan intervjun, och som sedan togs med till det fysiska mötet. Rubriken och dess innehåll var central för att vi och förskollärarna skulle ha samma utgångspunkt i vad som var relevanta detaljer att återge i berättelserna, respektive vad som var irrelevant. Under rubriken står det att alla uppgifter som framkommer i intervjun kommer behandlas konfidentiellt där stad, stadsdel, förskolor/förskoleklasser, barn eller förskollärare som finns med i undersökningen inte kommer nämnas vid namn eller på annat sätt kommer gå att urskiljas

i undersökningen. Under intervjutillfällena framkom det i vissa fall detaljer som kunde urskilja barns eller förskollärares identitet. Detta togs i beaktning i vår framställning av vår uppsatstext genom att redigera vissa irrelevanta detaljer som framkom under intervjuerna. Detta påverkade inte vår analys negativt, utan det handlade om små detaljer som inte hade betydelse för vår skrivprocess av analysen.

4.3 Empiriskt material

Studiens empiriska material har samlats in genom ett urval där fyra förskolor, där två förskollärare valdes ut från varje verksamhet, det vill säga sammanlagt åtta förskollärare. Förskolorna är från totalt tre olika kommuner inom ett län. Valet av antal intervjuade förskollärare motiveras främst utifrån den begränsade tid som stått till vårt befogande. För att ges möjlighet till att intervjua, transkribera och sedan analysera materialet behövdes en gräns dras i hur mycket material vi kunde samla in, vilket gjorde att vi tog beslutet att ha cirka 30 minuters långa intervjuer. De åtta intervjuerna resulterade i sammanlagt 51 sidor transkriberat material. Avgränsningar gjordes inom det valda forskningsområdet, eftersom det annars finns en risk att ämnet blir för brett och ytligt. Vi har avgränsat vår studie till att handla om situationer som präglas av ålderskillnader. Detta då en del av intervjusvaren kom att handla om barns utveckling i allmänhet, oavsett ålder. Vi är medvetna om att kategorierna "utveckling" och "ålder" har gemensamma nämnare, vilket vi också diskuterade med intervjupersonerna. Ytterligare en avgränsning under analysen har gjorts gentemot förskollärares subjektiva åsikter om förskolans organisatoriska arbete utifrån ålder, vilket inte är av relevans i vår studie. Vi vill i stället ta reda på förskollärares uppfattningar om deras arbete med barnen i verksamheten, detta genom att få olika situationer exemplifierade under intervjutillfällena för att sedan analysera de strategier som framkom.

4.4 Analysmetod

Då studien utgår från forskningsansatsen grundad teori, valdes kodning som tillvägagångssätt i analysen av materialet. Kodning innebär att forskaren går igenom det transkriberade materialet noggrant, för att sedan "översätta" transkriberingen till relevanta koder i studien. Under kodningens gång använde vi oss av öppen kodning, respektive fokuserad kodning. Tidigt under kodningens process kommenterade vi varje relevant stycke till koder som beskrev och sammanfattade intervjupersonens uttalanden, detta så kallat öppen kodning där kodningen skapas på ett nyfikt sätt. Efter två intervjuer av öppen kodning började ett mönster av olika koder ta form, vi gick därmed in i den fokuserade kodningen, vilket innebar att vi såg likheter och därmed kunde använda tidigare skapade koder. Dock innebar detta inte att nya koder inte kunde framkomma, utan med samma beslutsamhet granskades alla åtta transkriberade intervjuer, allt för att hitta gemensamma länkar eller banbrytande mönster (Rennstam & Wästerfors, 2015, s. 224). Koderna betecknade praktiska strategier som förskollärarna gav uttryck för i sina intervjusvar. Efter kodningen av alla åtta transkriberade intervjuer, samlade vi de i samma dokument för att sortera, kategorisera och jämföra koderna med varandra, men även se vilka som var återkommande. Exempel på återkommande koder var att följa yngre barns intresse i stunden, dra nytta av varandra och mer resonerande arbete med äldre barn. Samtliga koder ändrades för att transkriberingen av intervjuerna lästes om och kunde sammanfattas på ett annorlunda sätt, detta även kallat reduktion (Glaser & Strauss, 1995, s. 110).

För att förtydliga hur kodning används visas ett citat nedan från vårt transkriberade material:

Jag vet inte, ettåringen är man kanske lite uppmärksam på saker som händer runt omkring, för att det gäller att fånga de här lite snabba pekandet, eller man ser att de är påväg någonstans. - Sara

Koden som skapades av transkriberingen ovan var "Följa yngre barns intresse i stunden". Anledningen till att "Följa yngre barns intresse i stunden" valdes som kod för citatet ovan var att vi tolkade förskollärares uttalande som att hen behöver vara mer uppmärksam på nuet med yngre barn. Förskolläraren nämner även att det gäller att fånga det snabba pekandet, vilket vi tolkar som ett tecken på att hen behöver följa yngre barns intresse i stunden. Ett annat exempel på en kod vi skapade var "Mer styrda aktiviteter med äldre barn" av det transkriberade materialet nedan:

Alltså ju äldre de blir, generellt sätt pratar jag nu för det ser alltid olika ut, men ju äldre de blir desto mer styrt blir det ju. - Karin

Likt de två exemplen ovan kodade vi hela vårt transkriberade materialet på detaljnivå för att urskilja intressanta upptäckter som var relevanta för vår studie.

4.5 Validitet, reliabilitet och generaliserbarhet

Studiens validitet går att problematisera utifrån val av metod. Då intervjuer genererar i andrahandsinformation om de praktiker vi ville undersöka, finns risken att förskollärarna inte har svarat sanningsenligt. Vi har haft detta i åtanke och därmed strävat efter konkretisering i intervjuerna, för att undvika det allt för subjektiva reflekterandet. Trots detta finns en risk att intervjuerna har genererat i åsikter, framför intervjupersonernas verkliga handlande. Här hade observationer av förskollärarnas verkliga handlande kunnat vara ett sätt att kontrollera om intervjusvaren var sanningsenliga. Observationer har dock inte genomförts i denna studie på grund av den begränsade tiden. Studien borde ha en relativt hög reliabilitet med anledning av att grundad teori bygger på att skapa allmängiltiga och konkreta koder, det vill säga inte alltför teoretiska och abstrakta. Samma koder visade sig i flera av intervjuerna, vilket gör att det finns anledning att tro att samma resultat hade visat sig om vi gjorde om intervjuerna med andra förskollärare. Detta går att koppla till studiens generaliserbarhet som också påverkas av analysformen kodning. Kodningen av det empiriska materialet sätter fokus på det allmänna ur de personliga berättelserna från förskollärarna, vilket gör att de går att applicera på andra förskollärares förhållningssätt runt om i Sverige.

5 Resultat

I detta kapitel analyserar vi vårt empiriska material. Empirin redovisas i följande fem teman som identifierades i analysen: (1) Gruppindelning, (2) Tydliggörande pedagogik, (3) Utforskande arbete, (4) Rationella samtal och (5) Synliggöra likheter och olikheter.

5.1 Gruppindelning

En förekommande strategi som vi har uppfattat att förskolor i Sverige använder för att hantera ålderskillnader, är de olika organisatoriska uppläggen kopplat till arbetet med ålder, det vill säga hur barnen delas in i avdelningar direkt när de kommer till förskolan som små. Förskolorna i denna studie har utformat verksamheterna på olika sätt. En förskola arbetade med åldrarna 1–5, alltså i en åldersblandad förskola, medan de tre andra förskolorna hade delat in barnen i två

avdelningar med barn i åldrarna 1–3 och 3–5. Dock poängterades det att trots åldersindelningen, innebär det inte nödvändigtvis att så fort ett barn fyller tre år ska den byta till äldre barnavdelningen. Detta tydliggörs i citatet nedan:

Det finns inget absolut, utan det beror mest på när det finns plats på äldre barns avdelning, men också vilka barn från de yngre som vi uppfattar passar att gå upp. Det är inte alltid att det går via exakt åldersordning, utan det kan vara någon som är någon månad äldre som vi uppfattar har större behov av utmaningar, eller ett barn som nog har glädje av att vara kvar på yngre lite längre. - Emma

Vi tolkar citatet ovan likt att förflyttning av barn sker utifrån förskolläraernas uppfattningar kring barnens utveckling. Förslagsvis om det specifika barnet skulle vara i behov av större utmaningar kan det skolas upp, eller om den har mer nytta av att vara kvar med de yngre ytterligare en period till, är även det möjligt.

Det går även att undersöka om förskolorna har ytterligare gruppindelningar utöver förskolornas organisatoriska avdelningar. I vår analys av intervjuerna framkom det att alla förskolor använder sig av strategin att dela in den stora barngruppen på avdelningen i mindre små grupper flera gånger under veckan, men hur uppdelningarna gjordes kunde skilja sig åt. Förskollärare delade in barnen efter deras intresse och utvecklingsnivå, men ibland sammankopplat med ålder för att få ett utbyte av kunskaper åldrarna mellan. Det är en självklarhet att förskolan ska utgå från alla barns utveckling och lärande (Skolverket, 2018, s. 5), men vår studie riktar sig till ålder och hur det blir synligt i förskolans praktik. Då gruppindelning skedde utifrån utveckling och intresse som i viss mån, kan sammanfalla med ålder, ser vi det som en viktig strategi att arbeta med ålder i förskolan. I analysen framkom det följande arbetssätt med gruppindelning av barn: Blandad barngrupp med olika lärandesyften, blandad barngrupp där barnens olika kompetenser tas tillvara på samt åldershomogena grupper. Dessa olika arbetssätt kommer att redovisas och analyseras nedan.

Vi har genom vår analys kommit fram till att fyra av de intervjuade förskollärarna planerar aktiviteter för barn i blandad barngrupp utifrån samma innehåll, men med olika syften för olika åldrar. Nedan citeras en förskollärare som arbetade med ett diagram med barn i åldrarna 1–5 år:

Jag jobbade med diagram till exempel, och då hade jag 20 barn i åldrarna 1-5. Då måste man se till att man jobbar med det så att man fångar deras intressen på olika sätt. Tydliga färger för de yngsta kanske, tydlig höjd på staplarna för de äldre, en bra fråga som passar liksom såhär... som alla barn kan greppa. - Karin

Ovanstående citat kan tolkas som att förskolläraren använde sig av ett diagram som innehöll olika färger, storlekar och annan information som kan intressera barn i olika åldrar. Förskolläraren nämnde exempelvis hur färgerna kan fånga de yngre, medan skillnaden på staplarnas storlekar kan vara givande för lite äldre barn och en mer utmanande fråga kan vara intressant för de allra äldsta barnen. Ytterligare exempel på aktiviteter med en blandad barngrupp som vi såg i transkriberingen, var att sjunga visor där barnen kan skapa rörelser. Likt "Imse Vimse spindel", där de yngre barnen kan vara med och sjunga för att utveckla språket och de lite äldre som är på en annan utvecklingsnivå kan träna på det motoriska i ramsan, grovmotorik vid stora spindeln och finmotorik med lilla spindeln. Detta sätt att arbeta på visar att barngruppen inte behöver delas upp för att skapa meningsfullhet för alla åldrar, utan det går att anpassa en och samma aktivitet så att alla tar till sig något. För att detta arbetssätt

ska bli gynnsamt för alla barn krävs det att förskollärarna har ett genomtänkt arbetssätt där alla barn får möjlighet till utveckling.

Som nämnt ovan, kan aktiviteter för alla åldrar planeras där syftet är att olika läranden når olika utvecklingsnivåer. Det finns även andra strategier som förskollärare använder i form av att dela in barngruppen i mindre grupper. Hur dessa grupper utformades baserades på barnens utveckling och intresse, men som tidigare nämnts kan detta även relateras till barnens ålder. I citat nedan beskriver en förskollärare ett exempel på en undervisningssituation där förskolläraren, med hjälp av gruppindelningen, tar vara på barnens kompetenser.

När man har undervisning om till exempel ett pyssel eller en lek eller att man ska prata om ett fenomen eller någonting, då är det ju väldigt bra att ha lite blandade åldrar, för att då kan de här äldre kanske komma i gång lite mer kring att samtala kring ett fenomen, då kan dom yngre ändå ha lite förebilder där, så att dom också kommer med på tåget. Det är ju det kan vara lite så här för någon gång har vi ju testat och ha bara treåringarna och så kanske man ska göra en lek eller någonting, oftast så förstår inte de på samma sätt då, då kan det vara lite svårt för dom och förstå vad vi förväntar oss av dem. - Sofia

Man får ju berätta för barnen vad de ska göra, och då ser man kanske att en del kanske inte förstår liksom vad man menar och då kan man ju använda de andra barnen också till hjälp att förklara så att de andra ska förstå vad de ska göra för något. Så att man involverar barnen i det också. - Maria

När vi tittar noggrannare på ovanstående citat kan det tolkas som att förskollärarna tar vara på de äldre barnens kompetenser. Det första citatet fokuserar på hur de äldre kan förstå uppgiften på ett snabbare plan och kan relatera till fenomen eller andra kunskaper som är av fokus under undervisningstillfället. Här lär de yngre barnen på ett annat sätt, genom att lyssna på resonerande samtal för att eventuellt sedan förstå uppgiften eller aktiviteten. Detta jämför förskolläraren med en åldershomogen grupp, där det krävs ett annat arbetssätt eller annan strategi, för att få barnen att förstå aktivitetens mening och innebörd. Andra citatet involverar de mer kompetenta barnen i förklaringen till aktiviteten, och genom det tar hjälp av dem. Förskolläraren nämner dock inget om ålder och som vi tolkar det, läggs i stället stor vikt på individen och dess utvecklingsnivå.

Under analysen av det transkriberade materialet såg vi ytterligare en form av gruppindelning, där grupper skapades med de specifika barnen som närmar sig skolåldern. Tre av de fyra förskolorna som deltog i studien delade några gånger under veckan in barnen i en åldershomogen grupp, det vill säga barnen som är fem år, och ska börja skolan kommande år. Nedan citeras två förskollärare:

Även det här inför skolan så är det ju att klippa med sax, rita med penna och dom här sakerna, det är sånt som skolan har efterfrågat att barnen ska kunna hantera när de är 6 år.
- Sofia

Vi har ju en skolgrupp där de som ska börja skolan får lite skolförberedande. /.../ Kanske ser jag att de äldre barnen ibland är lite mer styrda aktiviteter där de förväntas följa någonting. - Josefine

Under dessa gruppindelningarna tolkar vi det som att förskollärarna upplever att aktiviteterna är mer av en undervisande form, kan även kallas skolförberedande, eller mer styrda. Här

förväntas barnen utföra mer avancerade uppgifter som kan komma att kräva mer fokus och tålamod. Detta då de utmanar barnen kring särskilda kunskaper och kompetenser som de kommer få nytta av när de går vidare till skolan, som att hålla i en penna, klippa med sax eller kunna gå på toaletten självständigt.

Ovan har det redogjorts för blandade åldersgrupper, skolförberedande grupper, men något som vi upptäckte i vår analys var hur en förskola en gång i veckan arbetade åldershomogent med de yngre barnen, i detta fall barnen som är cirka 1,5 år. Denna strategi syftar till att ge de yngre barnen fredade lekstunder där de får chansen att utforska på sitt sätt, utan att äldre barn dominerar lekregler, likt ”nej men du får ju inte” eller ”nu gör jag ju detta”. Tillsammans, eller var för sig, ges barnen med liknande utvecklingsnivå chansen att uppleva livet på deras sätt, som i analysen framstår som ett arbetssätt där de är mer ”här och nu”. Detta kan exemplifieras genom att barnen kanske ser en kompis sitt på en stol, för att då känna en vilja till att också prova sitta på stolen, eller plötsligt upptäcka ett spännande material som skapar nyfikenhet, och då väljer barnet att utforska det ”här och nu”.

5.2 Tydliggörande pedagogik

I vår analys av intervjuerna såg vi att förskollärare använder mer tydliggörande pedagogik med yngre barn, samt med en barngrupp med blandade åldrar, i syfte att en situation ska bli mer begriplig för alla barn. I en av intervjuerna berättade en pedagog om hur hen vid konfliktsituationer stöttar barn i olika åldrar med hjälp av bildstöd. Detta i syfte att alla parter i konflikten på något sätt ska kunna förmedla sina tankar och känslor. En typ av bildstöd är ”ritprat”, vilket vi såg att två förskollärare använder i konfliktsituationer med barn i olika åldrar. Detta för att sätta ord på vad som skett och för att alla parter ska få redogöra för sin version i en konflikt. Nedan visas citat från intervjuerna med de två förskollärarna som berättade om ritprat:

För det kan ju vara en konflikt där båda är i konflikt och båda är ledsna. Då måste man ju bekräfta båda oavsett ålder. Liksom jag ser dig, jag hör dig, jag ser att det är något som har blivit tokigt här. Då tänker jag också att ritprat är jättebra. För att båda ska få sin version, det är det ju alltid. Men särskilt om det är två som är väldigt drivna liksom. För att kunna se den konflikten utifrån. Tänker jag är en väldigt bra grej. - Josefine

Sen finns det ju faktiskt barn du måste använda bildstöd med. Som här vet du ju med ritpratet också. - Klara

Det kan tänkas att bildstöd blir mer framträdande med de yngre åldrarna där språket vanligtvis inte är lika utvecklat, men det visade sig att de flesta förskollärare använder bildstöd med barn i alla åldrar. Anledningen till att det används till även de äldre barnen kan tänkas vara på grund av att tydliggörande är viktigt för alla barn, oavsett ålder, för att skapa begriplighet och meningsfullhet (Gerland & Aspeflo, 2015, s. 112-1113).

En annan typ av tydliggörande pedagogik är kroppsspråk. I vår analys såg vi att fyra av förskollärarna använde mer kroppsspråk med yngre barn. Vi tolkade att de använde sina kroppar för att vara tydliga och stöttande i olika situationer. Ett exempel på en situation där en pedagog använde sig av kroppsspråk för att vara tydlig var med ett barn som var ett år som skulle hämta papper. Barnet gick för att hämta papper på en plats där det vanligtvis brukar vara, men den dagen var pappret slut, vilket gjorde barnet upprört. Förskolläraren beskrev sitt förhållningssätt i situationen följande:

Jag väntade ut henne. Jag pratade med henne och förklarade att det var liksom, och visade med tecken att pappret är slut. Jag har papper här. Mycket med kroppsspråk, jag har papper här, kom tillbaka så ska du få papper. - Sara

Det framkom därmed i vår analys att pedagogen använde tecken som stöd, kroppsspråk och samtidigt verbalt språk för att vara tydlig med barnet. Detta tydliga förhållningssätt har visat sig vara mer framträdande med yngre barn där flera typer av kommunikation används samtidigt. Av transkriberingen har vi sett att alla fyra förskollärare som berättade om hur de använder kroppsspråk i sitt tydliggörande, visar med sin kropp vad de vill förmedla, medan de med äldre barn använder mer verbal kommunikation. Exempel på detta visas i citat nedan där bland annat Karin jämför hur hon arbetar med den äldre barngruppen på förmiddagarna, med hur hon arbetar med barn i olika åldrar på eftermiddagarna:

Jag jobbar mer praktiskt. Inte så mycket... som jag sa den här undervisningen. Utan mer jobba praktiskt med dem från början. Visa på ett annat sätt, prata på ett annat sätt. Använda mig mer av hela mig kanske än vad jag gör på förmiddagarna. - Karin

Mm man visar med kroppen. Och pratar. Med de äldre barnen måste du ju prata. - Klara

Hur förskollärare gör det verbala språket tydligare med yngre barn blir intressant i analysen. Analysen visar att fem förskollärare använder en mer fåordig verbal kommunikation med yngre barn, vilket kan tolkas som mer tydligt arbete. En pedagog berättade specifikt i sin intervju om hur hen använder enklare ord och tydligare beskrivningar med yngre barn, medan hen använder fler ord, längre meningar och mer begrepp med äldre barn. Förskolläraren berättade vidare i intervjun om hur detta sker spontant då människor anpassar sig utifrån vem de talar med. Detta blir intressant i analysen av hur förskollärare anpassar sig utifrån barns åldrar, då en fyraåring kan vara på samma språkliga utvecklingsnivå som en tvååring. Frågan en kan ställa sig då är om barnets ålder eller språkliga utvecklingsnivå hade varit övervägande i ett samtal. Analysen visar att sex förskollärare har högre förväntningar på äldre barns språkutveckling, vilket innebär att de flesta intervjupersonerna inte endast utgått från individens enskilda språkutveckling, utan där hade även ålder en påverkan på deras bemötande. Följande citat är från transkriberingen där en pedagog berättade om påklädningssituationer i tamburen:

Mm jag tänker på hallsituationerna. Så anpassar man ju lite... till exempel lite i instruktioner och i stöttning. Där jag kanske med yngre barn både stöttar verbalt, men också fysiskt. Medan med lite äldre barn... självklart om jag känner barnet så är det lättare... men med lite äldre barn kanske jag bara erbjuder verbala instruktioner. Så där kan man ju absolut se en skillnad. - Josefine

I vår analys av detta citat ser vi att den fysiska stöttningen blir mer framträdande med de yngre barnen i kombination med verbal stöttning, medan det äldre barn generellt endast erbjuds muntliga instruktioner. Detta går att koppla till tydliggörande pedagogik, då vi har sett att förskollärarna generellt förlitar sig mer på äldre barns verbala språk och språkförståelse. Detta är förmodligen en av anledningarna till att tydliggörande pedagogik blir mer framträdande med yngre barn, då de inte har kommit lika långt i sin språkliga utveckling. Ovanstående stycke går även att koppla till vår analys av val av aktiviteter med yngre barn. Vi har sett att fyra av förskollärarna som intervjuades planerar mer språkstimulerande aktiviteter med yngre barn i form av sång och lekar. Detta går att se exempel på i följande citat från vår transkribering:

Med de små ja... där sjöng man mest. Och gjorde små... gubben i lådan och björnen sover och... gjorde lite språkpåsar. - Klara

Språkstimulerande aktiviteter har syftet att främja barns språkutveckling där målet på ett sett blir att exempelvis kunna ge barn endast verbala instruktioner. Det blir som ett förebyggande arbete med att ge barn verktyg till att förstå och att inte behöva den tydliggörande pedagogiken på samma sätt. Det kan ses som en självklarhet att yngre barn får ägna sig åt mer språkstimulerande aktiviteter, men det blir intressant i sammanhanget med tydliggörande pedagogik och hur det används av förskollärare med barn i olika åldrar. Tydliggörande pedagogik är viktigt för alla barn sägs det (Gerland & Aspeflo, 2015, s. 112-113), men ändå blir målet att inte behöva använda sig lika mycket av den sortens pedagogik när barnen blir äldre. Anledningen till detta kan vara för att ju äldre barnen blir desto mer redo ska de bli inför skolan, där tydliggörande pedagogik inte är lika självklart på de flesta skolor. Där blir i stället verbala instruktioner och texter mer centralt, eftersom det är så det vuxna livet ser ut.

5.3 Utforskande arbete

Analysen visar att sju av förskollärarna arbetar mer utforskande med yngre barn. Det har visat sig att de är mer aktiva och närvarande i yngre barns handlingar. Exempel på detta visas i citaten nedan:

Det är en helt annan typ av, som pedagog måste man kanske vara mer här och nu och mycket mer interaktiv med varje enskild individ i ett rum. - Sofia

Jag vet inte, ettårningen är man kanske lite uppmärksam på saker som händer runt omkring, för att det gäller att fånga de här lite snabba pekandet, eller man ser att de är på väg någonstans. - Sara

Så där känns det mer som att man får vara snabb på att hålla igång intresset för att de yngre barnen är oftast mer fokus i nuet, och sen ser de något annat och så ska de rusa dit. - Fia

Det mer aktiva och närvarande arbetssättet har visat sig mer framträdande med yngre barn för att kunna följa deras intresse i stunden, för att därigenom skapa meningsfulla stunder. Vi har tolkat att intervjupersonerna ansåg att det krävdes ett annat fokus i aktiviteter med yngre barn, där de behöver vara mer uppmärksamma på bland annat små gester och blickar. Detta går att jämföra med förskollärarnas förhållningssätt mot de äldre barnen, där fokuset ligger på självständighet och ett mer undervisande arbetssätt. Det kan tänkas att förhållningssättet skiljer sig eftersom de yngre barnen inte har lika mycket erfarenheter av livet som de äldre, vilket gör det viktigt för de yngre barnen att få skapa erfarenheter av det som är intresserar dem. En av intervjupersonerna berättade i sin intervju om hur de på förskolan en gång i veckan har en grupp med endast barn som är cirka 1,5 år. Syftet med gruppen är att barnen ska få utforska varandra och den miljön de befinner sig i. Vi tolkar detta som att denna förskolan vill möjliggöra arbetssättet där fokus blir på "här och nu" och där de ska få göra det tillsammans med barn i sin egen ålder. I vår analys ser vi att förskollärare uppfattar yngre barns rörelser snabbare och mer spontana, vilket vi tolkar som att denna förskola vill ta vara på med hjälp av uppdelningen. I citatet nedan berättar förskolläraren om hur de jobbar med gruppen och varför:

Nej men bara det här att det är bara dem, kanske 5 barn som är 1,5 år något sånt där, att de får ha hela avdelningen eller ett rum till sitt förfogande, utan att det finns äldre barn som ofta vet hur dom vill leka med saker och ting. Och kanske så här "nej men du får ju inte" eller "nu gör jag ju detta". Då får de leka på sitt sätt och det kan vara både på egen hand och utforska och det kan vara att börja upptäcka att det finns någon mer som man ser leka

”nu sitter den på den stolen där, jag sätter mig också på en stol här” Liksom det imiterande lärandet, att man kan ge det till de yngsta barnen. - Emma

Något som vi har tolkat av transkriberingen är hur flera av förskollärarna planerar mer öppna aktiviteter med barn i blandade åldrar. Ett exempel på detta är när en pedagog berättade om hur hen planerar aktiviteter utifrån en barngrupp med åldrarna 1-5 år. Hen berättade om att det kan vara utmanande att samlas i helgrupp med barn i det åldersspannet, men att det i så fall krävs mer öppna aktiviteter där barnen gör efter sin egen förmåga. Pedagogen gav exemplet att dansa till glad musik och visa känslan “glädje” i sin dans:

Kan man bara göra den här aktiviteten på ett sätt då kanske den inte är lämpad för 1-5 åringar i en helgrupp liksom. Handlar det om att dansa till glad musik och uttrycka glädje då kan alla vara med, 1-5 år, för då kan du göra precis efter din förmåga. Och vi kan ha en jättefin stund tillsammans där vi i stället belyser olikheterna i hur man kan uttrycka glädje. - Josefine

Vi har märkt hur förskollärare med hjälp av olika typer av gruppindelningar och aktiviteter försöker möjliggöra utforskande för yngre barn. Vi tolkar att anledningen till detta är att yngre barn behöver utforska för att få erfarenheter och därmed formas till att bli sin egen person. Som tidigare nämnts har yngre barn ett mer nyfiskt och spontant sätt att vara på, vilket gör att mer undervisande aktiviteter som de äldre barnen får mer av, blir för utmanande och inte lika meningsfulla för yngre barn.

5.4 Rationell kommunikation

I vår analys av intervjuerna framkom det att majoriteten (7 av 8) av förskollärare generellt har högre förväntningar på språk och sociala färdigheter på de äldre barnen, vilket kan tänkas vara naturligt då de har kommit längre i utvecklingen. Under intervjuerna gavs det praktiska exempel på hur förskollärarna förhåller sig till dessa förväntningar och strategier som framkom kring arbetet med ålder. Nedan kommer olika verbala möten att analyseras, detta för att synliggöra diverse förhållningssätt och strategier.

Mm jag tänker på hallsituationerna. Så anpassar man ju lite... Till exempel lite i instruktioner. Och i stöttning. Där jag kanske med yngre barn både stöttar verbalt men också fysiskt. Medan med lite äldre barn, självklart om jag känner barnet så är det lättare... Men med lite äldre barn kanske jag bara erbjuder verbala instruktioner. Så där kan man ju absolut se en skillnad.... Ja kanske mer fysisk stöttning för att det är svårt att fysiskt få på sig ett par skor till exempel. Medan äldre barn, där jag vet att du kan om du får lite muntlig vägledning, så klarar du det. Då får du muntliga instruktioner i stället för den fysiska hjälpen. - Josefine

Detta är ett citat från en av förskollärarna i intervjuerna. Förmedlandet av verbala instruktioner gavs generellt på samma nivå till alla åldrar, uppfattar vi utifrån det analyserade materialet. Dock skiljer strategierna sig åt efter att de verbala instruktionerna givits, beroende på vilken ålder som aktualiseras. De äldre barnen förväntas förstå de verbala instruktionerna som ges och om inte, ges de ytterligare förklaringar i form av det verbala språket. Detta medan de yngre barnen förväntas behöva vidare stöttning, exempelvis i form av fysisk hjälp, eller att pedagogen visar. Detta kan exempelvis tydliggöras i hall-situationer där förskollärare kan ge instruktioner likt att ta på jacka och överdragsbyxor. Här kan de äldre barnen förstå innebörden av att ta på sig jacka och överdragsbyxor, medan de yngre barnen kan behöva stöttning i form av att pedagogen följer med till barnets plats för att konkret visa vad en jacka och överdragsbyxor

innebär. Även tydliga instruktioner, förslagsvis att be ett barn hämta en grön legobit, kan vara svårt för de yngre barnen att förstå. Här krävs det då att en som pedagog följer det barnet för att stötta upp i lärandet om vad en grön legobit kan vara, medan en med de äldre barnen kanske bara repeterar instruktionen verbalt ytterligare någon gång.

Denna variation av kommunikation kan även appliceras på de olika sätt förskollärarna erbjuder diverse valmöjligheter till barn i olika åldrar. De äldre barnen får ofta frågan om vad de vill göra, och där kan de tänka stort, utanför ramarna. Exempelvis kan de äldre barnen se bortom det specifika rummet som de vistas i där och då, och vilja gå till ateljén för att rita en teckning till sin vårdnadshavare som fyller år inom de närmsta dagarna. Detta jämförs med förskollärares förhållningssätt till att erbjuda de yngre barnen aktiviteter, där de visar två eller tre valmöjligheter konkret inför barnet när frågan ställs, exempelvis Duplo, eller Plusplus. Dessa olika strategier kring stöttning efter att verbal kommunikation givits kan även relateras till högre ansvar till äldre. Vi upplever att förskollärarna generellt har högre förväntningar på de äldre barnens kollektiva kunskaper, då fem av de åtta intervjupersonerna nämnde just mer ansvar till äldre. Ansvar kan vara allt från att kunna leka i ett rum självständigt, eller klä på sig, alltså att utföra saker på egen hand utan en vuxen som stöttning. Detta förhållningssätt till olika åldrar blir tydligt när en ser på förskolor runt om i världen, där gruppindelning utifrån ålder är en stor del av den organisatoriska verksamheten. Vi har erfarenhet av att barngruppen på äldrebarnsavdelningar generellt sett är större, vilket kan förklaras på så vis att barnen förväntas klara av fler saker självständigt.

Konflikthantering och dess olika strategier var något som flertal intervjupersoner uppgav praktiska exempel på och hur förhållningssättet kunde skilja sig åt i mötet med de olika åldrarna. Vår uppfattning av intervjumaterialet är att det sker mer resonande samtal med äldre barn. Exempel på detta visas i citaten nedan:

Att man ställer större krav på att de ska kunna prata och de ska kunna förklara varför, om det är något man inte tycker lika, så ställer man ju större krav på "hur tänkte du där? Förklara för mig" och sen kan man liksom ta det där. Med en ettåring gör man inte det på det sättet. - Sara

Jag tycker att det är väldigt svårt att se det till att jag hanterar det på olika åldrar, mer än att man kanske vid yngre barns konflikt behöver vara mer behjälplig vid språket, och behöva sätta ord på vad de tycker eller tänker eller var det vad som hände i situationen med hjälp av mina ord. Medan hur en femåring, sexåring löser konflikter kan det ju mer vara att dom har det ju språket, kan man säga vad det vad som hände. - Fia

Här tolkas det som att förskollärarna förväntar sig att de äldre barnen har ett rikare språk än de yngre, och att de tillsammans kan resonera fram till vad som hände, medan förskollärarna med de yngre barnen försöker tolka deras agerande för att sätta ord på händelserna, detta då de antas ha ett mindre rikt verbalt språk. Som vi uppfattar det framkommer förskollärares strategier utifrån deras förhållningssätt och förväntningar på barnen. Som i detta exempel kring konflikter, resulterar strategin i mer resonande frågor till de äldre barnen, likt vad, hur och varför saker sker eller hur det kan kännas.

5.5 Synliggöra likheter och olikheter

Något som vi uppfattade under granskningen av intervjuerna var hur förskollärarna tar vara på de olika åldrarna för att skapa förståelse för varandra, och genom detta utveckla flertal

kunskaper, likt empati och att visa respekt. Genom att reflektera tillsammans med barnen kring varandras likheter och olikheter så tar de vara på åldersspannen som finns för att uppmuntra barnen till att inspirera eller hjälpa varandra.

En strategi som vi uppfattade utifrån intervjumaterialet var hur förskollärare försökte skapa en förståelse för varandra, detta genom att samtala med de äldre barnen kring om att de också varit små barn en gång i tiden. Genom att försöka minnas sin egen utveckling och vad en faktiskt lärt sig, kan detta skapa en förståelse för barnen. Det kan medföra en acceptans kring att det är naturligt att vara bra på olika saker och att människor utvecklas varje dag. Utvecklingen av denna medvetenhet hos barnen är något vi uppfattar som centralt för förskollärarna. I transkriberingen beskriver en förskollärare hur det vid matsituationen kan samtalas om barnens utveckling. Detta visas i citatet nedan:

“Kommer du ihåg när du kunde duka av och tänk nu kan du duka av allting och hjälpa”.

Att man hela tiden benämner det här, det positiva de gör. - Sara

Genom att barnen får förståelse för varandras olikheter, kan det medföra att barnen ges chans till ökad delaktighet. Detta genom att ett mer kompetent barn, i exempelvis matsituationer, kan använda sina kunskaper för att hjälpa sina kompisar. Strategin att skapa en förståelse för varandra, för att därigenom hjälpa varandra nämns av flera pedagoger. Detta kan ske under flertal stunder under hela den dagliga verksamheten, liksom matsituationer, på och avklädning och sociala samspel. Förskollärares exempel på barnens samtal om varandras olikheter:

Ja, jag är längre än du, och du är ju kortare. Och tänk vad bra för du når inte upp till den hyllan men du har mycket lättare att krypa under soffan än vad jag har. - Karin

Genom att prata om varandras olikheter och likheter kring utveckling kan förståelsen för varandra utvecklas varje dag. De yngre kan utveckla tillit och en känsla av trygghet till de äldre, men de äldre kan även generera i nya förebilder att se upp till. Det är inte bara de yngre som drar nytta av detta samspel kring ålder, utan även de äldre kan utveckla empati, respekt och finna en glädje i att se och stötta de yngre barnen. Ofta får de yngre barnen en stämpel som de jobbiga små individerna som bara förstör och är i vägen, vilket en vill motverka med hjälp av strategin att samtala om varandras likheter och olikheter. Två förskollärare nämner att en även kan visa på olikheter och likheter bland åldershomogena grupper, men att det blir mer tydligt och greppbart för barnen när det är ett större spann på åldrar och utvecklingsnivåer. På grund av detta blir denna strategi mer förekommande när en har en grupp med skilda åldersnivåer. Strategin, att samtala om varandras olikheter eller likheter, för att skapa en förståelse och medvetenhet gentemot varandra, leder till nästa område; genom att se andra, kan en inspireras. När barnen upptäcker och blir medvetna om varandra sker något. Barnen börjar reflektera över hur andra gör, de tittar, härmar, provar och inspireras. I vår analys av intervjumaterialet, lyfter sju av åtta förskollärare strategier som rör sig om att uppmuntra barnen till att titta på varandra för att lära och utvecklas. Hur förskollärarna tog vara på ålderskillnaderna och strategiskt använde barnen för att inspirera varandra kunde se olika ut, nedan visas ett citat från en intervjuad:

Till exempel så gjorde vi russinhissen, ett experiment. Och så skulle vi rita hur russen åkte upp och ned. Då var det ett yngre barn som ritade streck upp och ned så här. Vilket är ganska, jag såg ju det som rimligt liksom. Och de lite äldre barnen kom inte på något sätt ”hur ska jag rita att den åker upp och ned” Då kunde jag ju peka på “amen titta här, så här har ju det här barnet ritat” så. Och då kunde de få inspiration där också. För de var ju mer

inne på "åh men då måste vi nog rita pilar..." alltså lite mer abstraktare nivå såklart. Men de kunde ändå dra nytta av den mer konkreta nivån. - Josefine

Men titta på din kompis, hen lägger byxorna på golvet, kan du prova det? - Sofia

Citaten går att analysera likt att förskollärarna uppmuntrar till att titta på sina vänner för att få inspiration till att klara vissa saker. Att imitera och härma någon är centralt vid yngre barns utveckling och detta kan en relatera till som vuxen med, då vi inspireras av andras kunskaper och färdigheter, vi ser och lär. Denna förmåga verkar vara en central kunskap som de i förskolan vill lyfta och utveckla hos alla barn.

Det är inte bara diverse kunskaper som barnen influerar varandra med, utan en förskollärare nämner även i intervjun hur en medvetet kan sammanslå barn med olika intressen för att bilda nya konstellationer och nyfunna intressen. Allt för ofta uppfattar man att barn hamnar i ett visst intresse och blir låsta, exempelvis att barnet ständigt vill vistas i ateljén och måla. Genom att då utmana barnet kan en strategi vara att sammanföra hen med ett annat barn som förslagsvis finner lägenheten som det mest intressanta på avdelningen. Här får barnen en chans att vistas med andra vänner i andra situationer som kan influera de till vidareutveckling, nya intressen, eller lek inom nya ramar. Vidareutveckling och inspiration inom lek gavs det även exempel på i andra intervjuer, exempelvis vid sammanslagning av äldre-barnavdelningar och yngre-barnavdelningar. Nedan citeras en förskollärare kring ämnet:

Jag upptäckte en situation på andra avdelningen när vi var väldigt få barn, så vi mixade barngruppen med den äldre barngruppen och det blev en helt annat typ utav lek barnen emellan. För de äldre har ju lärt sig lite mer att behålla ett fokus under en längre tid, medans de yngre har lite mer spretigt fokus, men man kan ju alltid fånga tillbaka dom. Och där märkte man hur de äldre höll kvar de yngre i en lek mycket, mycket längre. - Fia

Citatet ovan tolkar vi likt att sammanslagningen av äldre- och yngre-barnavdelningen resulterade i att de yngre barnen inspirerades och utmanades inom leken. Förskolläraren uttrycker att äldre barn oftast har utvecklat ett långvarigt fokus och leka längre stunder i en och samma lek. Då de yngre barnen upplever världen mer här och nu i stunden så är det långvariga fokuset inte lika utvecklat ännu. Med hjälp av denna skillnad i utveckling inspirerades de yngre att stanna kvar i leken ännu en stund, vilket utvecklar deras fokus och samspel på ett positivt sätt.

Under vår analys såg vi ytterligare en strategi som kan kopplas samman med strategin om att få barnen att inspireras av varandra. Det som framkom var att under styrda aktiviteter, blandades olika åldrar och utvecklingsnivåer för att ge alla en chans till utveckling på just sin nivå. Nedan citeras en förskollärare:

När man har undervisning om till exempel ett pyssel eller en lek eller att man ska prata om ett fenomen eller någonting, då är det ju väldigt bra att ha lite blandade åldrar, för att då kan de här äldre kanske komma igång lite mer kring att samtala kring ett fenomen, då kan dom yngre ändå ha lite förebilder där, så att dom också kommer med på tåget. För någon gång har vi testat och ha bara treåringarna och så kanske man ska göra en lek eller någonting, oftast så förstår ju inte de på samma sätt då, då kan det vara lite svårt för dom och förstå vad vi förväntar oss av dem. - Sofia

Ur transkriberingen kan vi inte tyda vilken svårighetsnivå aktiviteterna hade, men som vi upplever citatet så kan det vara att de pratar om ett visst fenomen, eller arbetar med ett visst

material, tärningsspel eller liknande. Under dessa aktiviteter tolkar vi det som att förskollärarna involverar de olika åldrarna för att inspirera och utveckla sina kamrater. Detta genom exempelvis att de äldre barnen förstår uppgifterna på ett snabbare plan och kan diskutera kring ämnet ganska direkt, medan de yngre lyssnar och utvecklar sin förståelse genom tid, för att sedan kunna bidra till aktiviteten. När det kommer till att blanda åldrar och inspirera varandra så var det något som vi uppfattade sker under hela dagen i förskolan, inte bara under styrda gruppaktiviteter. Även under den fria leken där olika arbeten med material, likt spel, eller skapa med lego, så uppmuntrar förskollärarna de kunniga barnen inom ämnet, att visa och förklara för sina vänner hur det går till. Här gäller det att barnen utvecklat en förståelse för varandra och en trygghet i att vi alla är bra på olika saker, och att vi kan lära utav varandra.

I tolkningen av det transkriberade materialet framkom det att samtal kring varandras likheter och olikheter mestadels sker inomhus. Å andra sidan nämner flera förskollärare att strategin att “ta vara på varandras likheter och olikheter” även synliggörs när de samlas ute på gården. Nedan citeras tre förskollärare:

Alltså jag tycker ju att samtidigt på en förskola så finns det ju ändå en plats där alla möts och det är ute. När vi leker regellekar till exempel, ofta kan det ju komma någon liten ettåring då och vilja vara med, och då får man ju ta med den på den nivån, och då upplever barnen också att jag förhåller mig annorlunda till yngre barn, att de kanske också tränar på och ta hand om dom. Att dom får vara med i sammanhanget när dom leker med byggen, eller bakar eller om de kanske gungar, eller springer och klättrar. För de små är runt om då och där tjänar man på det i alla fall. Ute har vi i alla fall en plats där man vet att man kan mötas. - Sofia

När vi leker ute så är det ofta äldre barn som leker ute samtidigt! Då finns ju möjligheten även om inte jag som pedagog är aktiv i att introducera barnen till att leka med äldre. - Emma

Vi försöker ju vara mycket ute tillsammans på gården. Och liksom skapa situationer på gården där de kan mötas över åldrarna. - Josefine

När vi tolkar ovanstående citat, beskriver förskollärarna att det inte alltid bara är barn i åldrarna 1–3 eller 3–5 år som är ute, utan gården är en plats där alla åldrar kan samlas och samspela på olika sätt. Vår tolkning av transkriberingen är att interaktionerna i utomhusmiljön kan vara av enkla former, exempelvis genom att visa hänsyn till varandra vid gungorna och visa en förståelse för varandras lekar. En förskollärare nämner regellekar i första citatet ovan, exempelvis “under hökens vingar kom”, där alla olika åldrar vill delta, och hur en som förskollärare då anpassar sitt förhållningssätt och nivån till vilka som är med. Här menar hen på att barnen upplever skillnaden på hur förskolläraren förhåller sig till olika barn, vilket kan göra att barnens förståelse för varandra utvecklas. Här blir förskolläraren likt en förebild till de äldre, vilket kan generera till att de äldre utvecklar förståelse för olika bemötanden av barn, och i sin tur, kan själva bli förebilder till andra.

När barnen utvecklat en förståelse för varandra, kan det generera i en öppenhet. Med hjälp av denna förståelse framkom det under vår analys olika strategier kring hur de olika åldrarna tas tillvara på, exempelvis genom att förskollärarna uppmuntrar barnen till att hjälpa varandra. Strategier i form av samtal kring uppåtpuffar och kommissolen, där barnens egna regler om hur de vill ha det på avdelningen lyfts fram. Nedan citeras en förskollärare:

Vi pratar om uppåtpuffar, hur man kan tänka om man ser någon som är ledsen eller om någon behöver hjälp, hur kan man göra då för att hjälpa det här barnet? även om det är någon som har svårt att dra över byxorna över stövlarna, eller knäppa jackan eller så, och då likasom pushar vi för att de ska hjälpa varandra. - Maria

Det kan ju vara en liten som hjälper en stor också, det behöver inte alltid vara tvärtom, och det gäller olika situationer så som hallen eller maten, där de skickar maten till varandra. Det kan ju vara i hallen att de yngre hittar vantar eller något som har kommit bort och så känner de igen det och kan ge det till de här barnen. - Maria

Vidare kan en tolka ovanstående citat likt att förskolläraren uppmuntrar barnen till att hjälpa sina kompisar, små som stora, vid olika situationer. Det har framkommit i vår studie att ett flertal förskollärarna anser sig uppmuntra barnen till att se när kompisen behöver hjälp och därefter agera, exempelvis genom att ge en kram när någon är ledsen eller erbjuda hjälp med att knäppa någons jacka. Denna strategi i form av att uppmuntra till att hjälpa varandra kan även synliggöras vid matsituationer där maten ska skickas runt och delas, där de barn som kan använda sina bestick hjälpa sina kompisar. När vi analyserade det transkriberade materialet såg vi hur förskollärarna beskrev att de försöker få barnen att skapa en förståelse för varandra, för att därigenom dra nytta av samspelet som kan utvecklas. Två av de intervjuade förskollärare beskrev att de äldre kan vara till stöd vid inskolning. Ett exempel på detta är när en förskollärare beskrev följande:

Min kollega sa till det barnet någon gång att ”ja nu har vi ju en ny kompis här kanske du vill visa henne lite vad man kan göra?” Och det brukar vi ju säga i allmänhet, men då tog hon (det äldre barnet) det yngre barnet i handen och gick så här ” kom nu så ska jag hjälpa dig och där går du upp och ta det försiktigt. - Emma

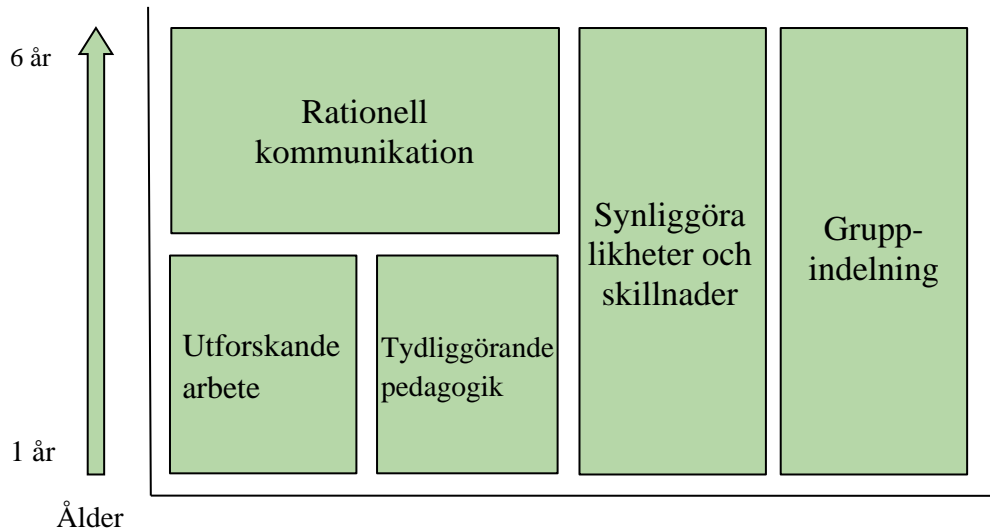
Detta tolkar vi som att det äldre barnet ges möjlighet till att ta ansvar över inskolningarna, där de får använda sina erfarenheter och kunskaper om förskolan för att introducera nya barn till avdelningen. Vi uppfattar förskollärarens beskrivning av situationen som att hen uppmuntrar de äldre barnen till att hjälpa till. Detta genom att introducera det nya barnet och uppmana barnet att visa hur förskolan ser ut. Denna strategi kan medföra att det yngre barnet känner sig välkomnad, sedd och omhändertagen, samtidigt som det ger det äldre barnet chans att visa upp vad hen kan och känna sig duktig. Det blir därmed en situation där båda parterna drar nytta av varandra.

5.6 Sammanfattning av resultatets teori i form av en modell

Då grundad teori genererar i en teori, har vi tagit fram en teori i form av en modell som visualiserar strategier som de intervjuade förskollärarna anser att de använder i situationer där barns ålder aktualiseras. Nedan visualiseras de fem olika strategierna som framkom i vårt resultat. Strategierna till vänster är huvudsakligen åldersberoende, vilket visas genom att utforskande arbete och tydliggörande pedagogik är placerade vid den nedre delen av pilen, vilket innebär arbetet med yngre barn. Detta medan den rationella kommunikationen framträdde vid äldre barn, som då placeras vid den övre delen. Strategierna till höger är universella och framkom i vårt resultat som riktade till alla åldrar i förskolan, därav är de längs med hela pilens riktning med stigande ålder.

Modell som representerar de strategier som förskollärare anser sig använda i situationer där barns ålder aktualiseras

6 Diskussion

Studiens syfte är att bidra med kunskap om strategier som förskollärare anser att de använder i situationer där barns ålder aktualiseras. Vår kvalitativa undersökning i form av intervjuer identifierade fem olika strategier som enligt förskollärarna används i situationer där ålder aktualiseras.

6.1 Sammanfattning av resultat

Studiens forskningsfråga om vilka strategier förskollärare uppfattar att de använder i situationer där ålder aktualiseras resulterade i, som nämnts ovan, fem olika strategier inom det praktiska arbetet med barns åldrar i förskolan. Gruppindelning var en av strategierna som förskollärarna påstod sig använda, där barnen delades in utifrån olika syften. Även tydliggörande pedagogik framkom som en strategi, som syftar till ritprat, tecken som stöd, bildstöd samt kroppsspråk. Ytterligare skriver vi om utforskande arbete, som tydligt framgick i arbetet med yngre barn. Detta går att jämföra med strategin som används i arbetet med de äldre barnen, det vill säga den rationella kommunikationen, genom att exempelvis ställa fler frågor som öppnar upp för samtal. Slutligen uppmärksammade vi förskollärares strategier kring att synliggöra likheter och olikheter kopplat till barnens ålder. Detta för att utveckla förståelse för varandra samt skapa samspel där utveckling och lärande kan ske.

6.2 Resultat kopplat till tidigare forskning

Tidigare studier har pekat på flera fördelar med blandade åldersgrupper, såsom att det stöttar barns lärande, främst den språkliga, sociala och fysiska utvecklingen (Edwards, Blaises &

Hammers, 2009). Det har även framkommit i tidigare forskning att vissa förskollärare föredrar att ha äldre barn i gruppen då de kan stötta yngre barn (Dougan, Lasater & Pijanowski, 2021). Det ovannämnda går att koppla till vår studie, där vi uppmärksammade strategin att ta vara på åldersblandad barngrupp genom att samtala om varandras likheter och olikheter. Detta för att därigenom ta vara på barnens kompetenser för att skapa förståelse för och hjälpa varandra. Dougan, Lasater och Pijanowski skriver även om att de äldre barnen får mer ansvar och en slags ledarroll i en åldersblandad grupp, vilket även framgick i vår studies resultat där förskollärare beskrev att de äldre barnen exempelvis fick ansvar för att visa de yngre barnen hur olika redskap och spel skulle användas.

I vår studie beskrev förskollärare att de arbetade mer utforskande med de yngre barnen. Detta kan relateras till vad tidigare forskning har skrivit om hur åldersindelning kan ge förskollärare chansen att arbeta mer med de exekutiva funktionerna med de yngre barnen (Dougan, Lasater & Pijanowski). Exekutiva funktioner kan förslagsvis innebära förmågor likt att kunna förstå samband. Exempel på detta är förståelsen för att om en sten faller till marken om den släpps från barnets hand, så kommer en annan sten göra detsamma. Här går det att koppla den tidigare forskningen om arbetet med yngre barns exekutiva funktioner till vår forskning om ett mer utforskande arbetssätt med yngre. Detta då barnens exekutiva funktioner utvecklas genom att barnen får chansen att utforska och testa sig fram på deras utvecklingsnivå. Dougan, Lasater och Pijanowski skriver även om hur förskollärarna uppfattar att de yngre barnen kräver mer tid och mer direkt undervisning, vilket resulterar i att förskollärarna måste ta en mer aktiv roll i arbetet med yngre barn. Detta såg vi tendenser till i vår studies resultat där förskollärarna beskrev att de förhöll sig mer "här och nu" till de yngre barnen. Detta då de yngre barnen är mer i nuet och kräver ett annat fokus av förskollärarna i aktiviteter, i form av att exempelvis fånga det snabba pekandet och intresset.

Diskussionen om arbetssättet som används med yngre barn går att jämföra med hur förskollärarna arbetar med de äldre barnen. Här skriver Dougan, Lasater och Pijanowski om hur förskollärarna uppfattar arbetet med de äldre barnen som mer akademiskt, vilket kan tolkas som mer skolförberedande, eller mer teoretiskt lärande. Det påminner om vår studies resultat som visar på strategier likt att skapa skolgrupper där förskollärarna beskriver att de arbetar mer styrt och av en mer undervisande form med de äldre barnen. Vår studie kan därmed bidra med kunskaper om vilka strategier förskollärare anser sig använda med äldre barn, exempelvis rationell kommunikation. Det har därmed visat sig att förskollärare inte bara arbetar mer akademiskt med äldre barn, utan även anser sig kommunicera och samspela på ett annat sätt, vilket kan tänkas höra samman med vilka förväntningar de har på barnen. De högre förväntningar som människor generellt har på äldre barn och lägre på yngre kan tänkas vara naturligt eller självklart, vilket i vår studie framkom kring kommunikation och språk. Men det ligger vid stor vikt att inte anta att dessa förväntningar stämmer, då det finns en risk att barnen inte utmanas på sin nivå. Även detta kan relateras till Dougan, Lasater och Pijanowski studie som antyder att förskollärarna generellt hade lägre förväntningar på yngre, vilket kan resultera i för låga utmaningar, där barnen inte ges samma förutsättningar för den utveckling och lärande som skulle kunna ske.

En pedagog har specifikt nämnt i en intervju i vår studie att de äldre kan hjälpa de yngre barnen att sätta ord på saker. Detta går att jämföra med Edwards, Blaises och Hammers studie där en pedagog nämner att en åldersblandad barngrupp påverkar de yngre barnens språkliga utveckling positivt, då det blir en blandning i språkliga utvecklingsnivåer på avdelningen. Det finns även forskning som pekar på vissa risker med åldersblandning. Exempelvis skriver Winsler m.fl. (2002) i sin studie om att åldersblandade grupper är komplicerade eftersom barns

utveckling skiljer sig åt. Komplexiteten i åldersblandade grupper har även belysts i denna studie då en del förskollärare har ansett att det krävs ett väl genomtänkt arbetssätt för att aktiviteter ska bli meningsfulla för barn i olika åldrar. Även Sundell (2006) skriver om detta i sin studie och om att det är en utmaning för grundskolelärare att ge instruktioner till en klass med elever från olika årskurser samtidigt. Detta blir intressant när en jämför med Edwards, Blaises och Hammers resultat om att åldersblandad avdelning har visat sig minska stressen hos förskollärare. Forskning om blandade åldrar i grundskolan ger därmed en indikation om att det är en utmaning för grundskollärare, medan det i förskolan har visat sig underlätta för förskollärare.

I Sundells resultat framkommer det att en åldersblandad barngrupp i grundskolan kan bli lidande för barn med inlärningssvårigheter. Detta på grund av att de behöver mer stöd från lärare för att utveckla sitt eget lärande. Trots att detta resultat relaterar till grundskolan, anser vi att det går att koppla till vårt resultat där förskollärare beskrev att de använder sig av strategin att synliggöra varandras likheter och olikheter. Denna strategi kan möjliggöra att barnen får en förståelse för varandra, och genom det kan stötta varandra i vardagliga situationer, vilket flera förskollärarna nämner i vår studie. Något som blir intressant är hur Sundells studie visar något annorlunda, det vill säga att barn med inlärningssvårigheter skulle missgynnas av en åldersblandad barngrupp. Detta medan vi med vår undersökning, ser möjligheterna till att blanda åldrar, för att i sin tur bidra med barnens utveckling genom att stötta varandra. Detta kan utmynna i en utveckling av barnens empati, respekt, språk och praktiska färdigheter. Vi tror därmed att barnen drar nytta av att få samspela med alla åldrar, för att därigenom skapa förståelse för varandras likheter och olikheter.

6.3 Reflektion över studie

I efterhand anser vi att våra intervjufrågor hade kunnat formulerats annorlunda. Frågorna hade ett stort fokus på ålder och även i samtyckesblanketten där syftet presenterades, stod det att vi ville undersöka förskollärares förhållningssätt och strategier med barn i olika åldrar. Detta kan ha medfört att intervjupersonernas tankar fastnade på ämnet ålder, vilket riskerar att svaren kan ha blivit vinklade. Något vi hade kunnat göra annorlunda är att ställa mer öppna frågor där ålder inte nämns, alternativt nämna äldre- samt yngre barn i stället för att tala om begreppet ålder. Om vi hade ställt öppna frågor om vardagliga situationer, utan att nämna ålder, hade förskollärarnas strategier med barns olika åldrar möjligtvis framkommit ändå. Våra frågor kan ha medfört att förskollärarna kände sig tvungna att nämna strategier som de använde med barns olika åldrar, medan de egentligen kanske inte använder skiljande strategier med de olika åldrarna. De som intervjuades är även utbildade förskollärare, vilket innebär att de har en förskollärarytbildning som grund. I utbildningen framkommer det exempel på strategier och förhållningssätt som förskollärare kan använda för att anpassa undervisningen till alla barn. Detta kan resulterat i att intervjupersonerna svarade det som utbildningen visat vara ett pedagogiskt samt etiskt agerande, och inte utifrån deras verkliga handlande.

6.4 Tolkning och värdering av studiens resultat

Vår studie visar på att tydliggörande pedagogik främst riktas mot de yngre barnen, men används även med en samlad åldersblandad barngrupp. Vårt resultat visar därmed på att förskollärarna anser att tydliggörande pedagogik gynnar alla barn oavsett ålder. Vi tror dock att strategin blir mer framträdande på vissa förskolor där det finns barn med särskilda behov, detta då strategin rekommenderas i arbetet med barn med särskilda behov (Gerland & Aspeflo, 2015, s. 112-113). Detta förhållningssätt såg vi spår av i vår studie, men det hade kunnat

synliggöras ytterligare i vidare forskning. Något annat vi har reflekterat över kring vår studies resultat är att utforskande arbete blir mer framträdande med yngre barn, då förskollärare vill att de ska få testa och experimentera. Detta eftersom de inte har lika mycket erfarenheter som de äldre barnen och en del av aktiviteterna de gör på förskolan gör de för första gången. Utforskande aktiviteter kan medföra att yngre barn får uppleva nya erfarenheter, såsom att exempelvis släppa olika föremål från en stol och få en förståelse för gravitationens kraft, det vill säga att alla föremål åker nedåt. Vi tror därmed att den rationella kommunikationen med äldre barn blir naturlig, då de har flera års erfarenhet av att utforska och är redo för mer avancerad undervisning.

Förskollärarnas strategi att dela in barngruppen i olika konstellationer tolkar vi som ett arbetssätt som används för att få mer tid med varje enskilt barn, för att därigenom kunna ge varje barn mer stöttning. Vi tolkar strategin att ha en åldersblandad barngrupp som ett sätt att möjliggöra möten med barn i olika utvecklingsnivåer för att på det sättet kunna lära sig av varandra. Arbetssättet att ha mer åldershomogena grupper, såsom 1,5-årsgrupp och skolförberedande grupp tolkar vi som ett sätt att kunna koncentrera miljön, material och aktiviteter till barnens åldrar. Det var även en framträdande strategi bland förskollärarna att dela in barngruppen utifrån intresse och utvecklingsnivå. Detta för att hitta kompisar i gruppen och barn med liknande intressen samt utvecklingsnivå. Resultatet som visade att förskollärare synliggör barns likheter och olikheter tolkar vi som en strategi som används för att utveckla barns empati och därmed förståelse för varandra. Eftersom barnen i förskolan ska utvecklas till att bli samhällsmedborgare, krävs det att de får erfarenheter av att personer är annorlunda än de själva, men även lika.

Trots att vi trycker mycket på vilka strategier förskollärare anser att de använder i situationer där just barns ålder aktualiseras, så är vi medvetna om att två barn i samma ålder kan vara på helt olika utvecklingsnivåer. Detta nämnde flera av förskollärarna i sina intervjuer, men det var något som vi valde att inte byggde vidare på eftersom vår studie är inriktad på ämnet ålder. Vi tror att de flesta förskollärare är mest fokuserade på individen och varje barns enskilda utveckling, men att det även går att generalisera barns utveckling utifrån ålder. Förskollärarna som intervjuades har flera års erfarenhet av arbete inom förskola och har därmed förmodligen en bild av exempelvis vart en tvååring är i utvecklingsnivå, och vilka strategier som de använder för att främja en tvååring utveckling och lärande. Förskollärarnas erfarenheter och därmed förmåga att generalisera var centrala för att vi skulle komma fram till ett trovärdigt resultat, därav såg vi det som centralt att intervjua yrkesvana förskollärare.

6.5 Relevans för förskolläraryrket

Likt vi inledde vår studie, vill vi även avrunda den genom att koppla till läroplanen för förskolan. Läroplanen skriver att inget barn ska diskrimineras på grund av ålder (Lpfö18, 2018, s. 5). Något som vi dock har reflekterat över är hur liten plats ämnet ålder har i läroplanen. Med anledning av att förskollärare ska utgå från den enskilda individen (Lpfö 18, 2018, s. 10), så kan ålders begränsade utrymme i läroplanen ses som förståeligt. Trots detta anser vi att ålder är ett viktigt ämne att vara medveten om, då det kan vara stora åldersskillnader bland barn i förskolan. Med detta som bakgrund anser vi att vår studie bidrar med kunskap till förskolläraryrket, och förhoppningsvis kan ge en tankeställare till personal som är verksamma inom förskolan.

Avsikten med denna kvalitativa studie har inte varit att finna ett rätt eller fel pedagogiskt arbetssätt kopplat till ålder, utan studiens syfte är att undersöka vilka strategier som

förskollärare menar på blir synliga i situationer där åldrar aktualiseras. Det handlar alltså om förskollärares strategier kopplat till ålder i förskolans praktik, och inte om vad som ses som det korrekta handlandet. Vår undersökning har genererat i nya kunskaper om strategier som förskollärare förhoppningsvis kan använda för att utveckla sin verksamhet. Resultatet kan även användas inom olika lärarutbildningar för att visa på strategier som uppfattas användas i arbetet med barn i olika åldrar. Studiens resultat har bidragit till att vi som blivande förskollärare har fått en mer problematiserad syn på arbetet med barn i olika åldrar, vilket vi hoppas att även de som läser denna undersökning har fått.

6.6 Förslag på vidare forskning

Vidare forskning inom området hade kunnat göras genom att observera förskollärare och deras strategier de använder i situationer där barns ålder aktualiseras. En observationsstudie skulle kunna stärka våra upptäckter, som i nuläget betraktas som preliminära, då denna studie har genomförts under en begränsad tid. Detta har lett till att vi inte har kunnat genomföra intervjuer i kombination med observationer. Vi hade helst kombinerat metoderna, för att få reda på om förskollärares uppfattningar om deras förhållningssätt stämmer överens med deras faktiska handlande. Det hade varit intressant att undersöka om svaren i intervjuerna hade skiljt sig från deras faktiska handlande i praktiken, där förskollärares åsikter kontra verkliga handlande hade kunnat diskuteras. Det hade även varit intressant att observera vilka konsekvenser förskollärarnas strategier får för barnen. En undersökning hade kunnat gjorts angående om tydliggörande pedagogik faktiskt är mer framgångsrikt för yngre barns utveckling och lärande, och om rationell kommunikation är mer givande för äldre barn. Med hjälp av observationer på olika förskolor hade detta varit intressant att undersöka. Dock hade detta krävt mer tid och etiska överväganden hade behövts tas i beaktning. Avslutningsvis hoppas vi att vår studie har bidragit till vidare intresse om barns ålder i förskolan. Vi har satt i gång detta forskningsprojekt, och nu är det upp till er att fortsätta där vi slutade.

7 Referenslista

- Ahrne, G., & Svensson, P. (2015). Kvalitativa metoder i samhällsvetenskapen. I Ahrne, G. & Svensson, P. (Red.). *Handbok i kvalitativa metoder*. (s. 8–15). Liber.
- Bjørndal, C. (2005). *Det värderande ögat: observation, utvärdering och utveckling i undervisning och handledning*. Liber.
- Dahlin-Ivanoff, S. (2015). Fokusgruppsdiskussioner. I P. Svensson & G. Ahrne (Red.), *Handbok i kvalitativa metoder* (s. 81–92). Liber.
- Dougan, K., Lasater, K., & Pijanowski, J. (2021). Relative Age in Kindergarten: From the Perspective of Teachers. *Journal of Higher Education Theory and Practice*, 21(9), 133–139. <https://doi.org/10.33423/jhetp.v21i9.4596>
- Edwards, S., Blaise, M., & Hammer, M. (2009). Beyond developmentalism? Early childhood teachers' understandings of multiage grouping in early childhood education and care. *Australasian Journal of Early Childhood*, 34(4), 55–63. <https://doi.org/10.1177/183693910903400408>
- Eriksson - Zetterquist, U. & Ahrne, G. (2015). Intervjuer. I Ahrne, G. & Svensson, P. (Red.). *Handbok i kvalitativa metoder*. (s. 34 - 53) Liber.
- Gerland, G., & Aspeflo, U. (2015). *Barns som väcker funderingar. Se, förstå och hjälpa barn med en annorlunda utveckling*. Pavus Utbildning.
- Glaser, B. G., & Strauss A. L. (1995). *The discovery of grounded theory, strategies for qualitative research*. Aldine transaction.
- Gunnemark, K. (2011). Metodprocesser och kunskapsförståelse. I K. Gunnemark (Red.), *Etnografiska Hållplatser. Om metodprocesser och reflexivitet* (s. 15–35). Studentlitteratur.
- Läroplan för förskolan Lpfö 2018*. (2018). Skolverket. <https://www.skolverket.se/getFile?file=4001>
- Rennstam, J., & Wästerfors, D. (2015). Att analysera kvalitativt material. I P. Svensson & G. Ahrne (Red.), *Handbok i kvalitativa metoder* (s. 220–236). Liber.
- Sundell, K. (2006). Mixed-Age Groups in Swedish Nursery and Compulsory Schools. *School Effectiveness and School Improvement*, 5(4), 376–393. <https://doi.org/10.1080/0924345940050403>
- Winsler, A., Caverly, S. L., Willson-Quayle, A., Carlton, M. P., Howell, C., Long, G. N. (2002). The social and behavioral ecology of mixed-age and same-age preschool classrooms: A natural experiment. *Applied Developmental Psychology*, 23(3), 305–330. [https://doi.org/10.1016/S0193-3973\(02\)00111-9](https://doi.org/10.1016/S0193-3973(02)00111-9)

8 Bilagor

Bilaga 1. Intervjufrågor

- Hur har er förskola organiserat och anpassat verksamheten utifrån barnens åldrar?
- Hur ser åldersindelningen ut på din avdelning?
- Vilka fördelar finns det med hur åldersindelningen är organiserad?
- Kan du ge ett exempel på en situation där det är en fördel?
- Hur gör du för att främja denna fördel ännu mer?
- Vilka nackdelar finns det med hur åldersindelningen är organiserad?
- Kan du ge ett exempel på en situation där det är en nackdel?
- Hur gör du för att begränsa nackdelen?
- Kan du komma på specifika strategier, som du/ni i arbetslaget använder varje dag, där du/ni anpassar arbetssättet utifrån alla barnens åldrar?
- Delar ni någonsin in avdelningen i mindre grupper? Hur gör ni det och varför?
- Hur planerar ni dessa gruppaktiviteter utifrån barnens åldrar?
- Tycker du att det är en stor skillnad i hur man jobbar med de olika åldrarna?
- Kan du ge exempel på en situation där du anpassat ditt agerande kring ålder?
- Kan du ge ett exempel på en situation där barn i olika åldrar hade en konflikt, och där du fick stötta upp och anpassa ditt hanterande av konflikten utifrån barnens olika åldrar?
- Hur anpassar ni undervisningen till de olika åldrarna när ni är samlade hela barngruppen?
- I situationer där det blir stora skillnader mellan barnen utifrån deras ålder, på vilket sätt låter du det bli en fördel?

Bilaga 2. Samtyckesblankett

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Institutionen för pedagogik, kommunikation och lärande

Självständigt arbete (examensarbete) för förskollärare

Till Förskollärarna

Vi är studenter som utbildar oss till förskollärare vid Göteborgs Universitet. Som en del av utbildningen genomför vi examensarbete i form av en studie. Vi vill med detta brev be er förskollärare om godkännande att medverka i vår datainsamling.

Information om studien

Studiens syfte är att undersöka förskollärares förhållningssätt inom arbetet med barn i olika åldrar på förskolan, det vill säga hur arbetet visar sig i praktiken. Med hjälp av intervjuer hoppas vi få en inblick i hur ålder genereras i förskolans verksamhet.

Förfrågan om deltagande

Din medverkan i studien skulle innebära att svara på intervjufrågor som sker under cirka en halvtimmes tid. Intervjuernas plats och tid anpassas efter ditt önskemål, och kommer med ditt godkännande att spelas in som ljudfil, för att sedan transkriberas.

Konfidentialitet

Alla uppgifter som framkommer behandlas konfidentiellt. Detta innebär att de förskolor/ förskoleklasser, barn, eller förskollärare som finns med i undersökningen inte kommer nämnas vid namn eller på annat sätt kunna vara möjliga att urskiljas i undersökningen. Vilken stad eller stadsdel undersökningen genomförs i skrivs inte heller fram i uppsatsen.

Hantering av data och personuppgifter

Ljudfilerna som spelats in kommer endast vi och vår handledare ha tillgång till och efter avslutat examensarbete raderas all inspelad data och insamlandet av personuppgifter.

Frivillighet

Om du väljer att ställa upp, bör du veta att din medverkan är frivillig och att du kan avbryta när du vill under processens gång, utan att ange särskilda skäl för det. För att avbryta sin medverkan kontaktas studenterna, se kontaktuppgifter nedan. Väljer du att avbryta medverkan, så kommer detta inte få några konsekvenser och inte påverka din arbetsituation. Det färdiga examensarbetet kommer att publiceras och finnas tillgänglig på Göteborgs Universitet.

Jag har tagit del av ovanstående information och samtycker till att mina svar används i studien.

Datum.....

Namn.....

Har ni ytterligare frågor ber vi er kontakta oss på nedanstående mailadresser:

Med vänliga hälsningar

Joy Brattström

joy.brattstrom@gmail.com

Linnéa Hall

linneahall99@hotmail.com

Kursansvarig är:

Andreas Jacobsson

E-mail: andreas.jacobsson@gu.se